

С Т А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Ангел Йорданов Шопов от Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Гражданско и семейно право“

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС **„доктор“** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Гражданско и семейно право“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: *Неделина Димитрова Симова-Митова*

Тема на дисертационния труд:
Спиране и прекъсване на погасителната давност в частното право

Научен ръководител: *доц. д-р Мирослав Митъров Димитров*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 69/17 януари 2023 г. на Зам.-ректора по НИДМС на УНСС

1. Информация за дисертантката

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към катедра „Частноправни науки“ на ЮФ на УНСС по докторска програма „Гражданско и семейно право“ - зачислена съгласно заповед на ректора на УНСС № 565/16.03.2017 г. Обучението е осъществено в редовна, продължило е в задочна форма и е било прекъсвано и

удължавано, през периода 2017-2023 г. Отчислена с право на защита със заповед № 139/25.01.2023 г. на ректора на УНСС, считано от 16 януари с.г.

Авторът на дисертационния труд е завършил ОКС „магистър по право" в ЮФ на УНСС през 2015 г. Владее английски, немски и ползва френски език. Понастоящем работи като граждански съдия. В периода на докторантурата изминава нелекия път до тази кариерна позиция - от успешно явяване на съответните конкурси, обучение в НИП и т.н.

Още като студентка г-жа Симова участва в състезание за решаване на частноправни казуси, както и в състезание за научни съчинения по право. На последното, организирано от Съюза на юристите в България, печели първо място и публикуване на съчинението в списание „Общество и право“ от 2015 г. Като докторант е участвала в четири конференции, на които представя доклади по темата на дисертацията.

Приложими по процедурата са редакциите на Закона за развитие на академичния състав на РБ (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му (ППЗРАСРБ), които са в сила преди измененията на ЗРАСРБ от ДВ бр. 30 от 3 април 2018 г., както и съответната стара редакция на понастоящем изменения Правилник за учебната дейност в УНСС (ПУДУНСС) - чл. 97 и сл.

Обсъждането на дисертационния труд на КС на КЧПН в ЮФ на УНСС се е състояло през м. декември 2022 г., в резултат на което КС взема положително решение за откриване на процедура по публична защита. Представен е автореферат; списък на, включващ и самите публикации по темата на дисертацията (5 на брой).

Данните до момента показват, че в областта на цивилистиката докт. Симова има богат практически опит и задълбочени теоретични познания. Това е сериозна основа за нейния интерес, демонстриран от нея като изследовател в областта на правото.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Състои се от 316 стандартни страници и съдържа 388 бележки под линия. Дисертационният труд е разработен в съответствие с изискванията на чл. 6 ЗРАСРБ и чл. 27 от ППЗРАСРБ. Състои се от заглавна страница; съдържание; използвани съкращения; увод, изложение (четири глави), заключение и списък на използваната литература, като е приложена и изискваната от закона декларация за оригиналност.

Дисертационният труд изследва важен и широко приложим правен институт, чиято значимост надхвърля границите на един правен отрасъл. Това добавям при положение, че и самата отраслова принадлежност (*sedes materiae*) на погасителната давност (ПД) не е еднозначна – дали е на материалното, или на процесуалното право. Макар и г-жа Симова да се придържа към тезата за материалноправния характер на давността, като щателно изследва спирането и прекъсването на ПД (СППД) във всички частноправни клонове, тя в дълбочина разглежда процесуалните аспекти СППД. Нещо повече - докт. Симова се спира не само на проекциите на СППД в гражданския и наказателния процес, а и в другите процесуалноправни отрасли.

Актуалността на труда се потвърждава от факта, че той е първото самостоятелно монографично изследване, отделно посветено на СППД.

Предмет на труда е както анализът на същността и правното действие на СППД, така и на всяко едно от основанията за това поотделно, включително и разглеждане на практически проблеми, свързани с приложението им. Основанията за СППД се откриват както в общата уредба на чл. 115 и сл. ЗЗД, така и в множество специални закони.

Цел на труда е въз основа на достиженията на българското гражданско право в областта на СППД да се направи опит за систематизирането им. Задачи са проследяването на развитието на теоретичните основи за СППД; на подходите на уредба и тълкуване на основанията за СППД в исторически и сравнителноправен аспект; на приложението им в отраслите на частното право, както и в различните видове процеси.

В библиографията са включени над 178 заглавия на български език и на чужди езици. Списъкът с ползвана литература е достатъчен за предприетото научно изследване – даже той е непълен, при сравнение с литературата от бележките под линия (водещи заглавия на български език са цитирани под линия, но отсъстват в приложената библиография - например Курсът по гражданско право - обща част на акад. Л. Василев). Това е една от препоръките ми – да се съобрази списъкът с ползвана литература. Друго много важно е, че чуждестранната литература е съвременна, достатъчна и на водещи автори в областта. Ползвана и критично обсъдена в пълнота е българската съдебна практика и водещата практика от други държави.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

3.1. Обща оценка

Дисертацията предлага задълбочен анализ на уредбата на основанията за СППД, на доктрината и практиката по тях. Докторантката показва широта на правните си познания, води научната дискусия обективно, като в повечето случаи отстоява мотивирано своето виждане.

Предлаганият на вниманието на НЖ труд има стойността на завършено оригинално правно изследване. Той показва, че г-жа Симова притежава задълбочени теоретични знания в областта на правото, както и доказва убедително нейната способност за самостоятелни научни изследвания. Бележките ми по-нататък целят да усъвършенстват текста на дисертацията, без да правят нейно резюме.

3.2. По съдържанието на труда (в едър план)

В **първа** глава докт. Симова очертава същността и действието на СППД в съвременен, исторически и сравнителноправен аспект. Основанията за СПД се коментират като една от проявите форми на принципа *contra non valentem agere non currit praescriptio*. Неслучайно удебелявам една от думите в латинската максима, с оглед на това правописът ѝ да се съобрази в текста на дисертацията. В историческия анализ на СППД не е добре изяснено, че Италианският ГК (ИГК) от 1865 е старият кодекс, нито пък се споменава, че ИГК от 1942 е следващият, действащ и понастоящем кодекс (с. 17).

В сравнителноправния преглед се прави обзор на националните уредби на законите-модели на гражданското право (ФГК, ГК), на уредбата на Шотландия, Великобритания и други държави, както и на някои конвенции (Конвенцията на УНСИТРАЛ за ПД при международната продажба; Конвенцията за договора за международен автомобилен превоз на стоки) и на източници на *soft law* - Принципите на европейското договорно право (PETL) и Проекта за обща референтна рамка (DCFR). Интересен извод е, че според правото на Германия, Полша, Франция и други държави непреодолимата сила, възпрепятстваща кредитора да потърси реализиране на правото си, е основание за спиране на давността. Това по-нататък в дисертацията мотивира докт. Симова да предложи подобно изменение на действащата българска уредба.

При разграничението със сходни правни явления, между прекъсването на давността поради признаване и отказа от изтекла давност, ми се струва, че докт. Симова

не е отговорила на въпроса дали последиците на сравняваните фигури настъпват в един и същ момент във времето.

Втората глава е посветена на основанията за спиране и препятстване на ПД. Изведени са техните общи характеристики, направена е класификация по общите им белези. Много обстоен и навременен анализ е направен по отношение на основаниято по чл. 115, ал. 1, б. ж) ЗЗД. Уместни са предложенията за приемане за релевантни на ситуации, подобни на чл. 115, ал. 1, б. в) като тази на взетото за отглеждане, но неосиновено дете; на фактическото съжителство и други.

За убедителност и пълнота са разгледани множество хипотези, разпръснати в други закони на българското частно право. Съгласен съм с докт. Симова, че обединяващо звено между всички тези основания е, че кредиторът е възпрепятстван да предприема действия в защита на правото си или това е неприемливо по определени съображения. Интересен е например анализът на релевантната уредба на Закона за медиацията и на Закона за защита на потребителите. Именно поради това обаче (че не е ПД в частното право) се налага да отпадне от текста анализът на чл. 41 ЗЗК (с. 80, 81).

Глава **трета** разглежда основанията за прекъсване на ПД (ОППД). Основната им уредба е в чл. 116 ЗЗД. Отговаря се на въпросите относно същността на признаването на вземане – мотивира се, че то е юридическа постъпка, за действието на частичното плащане, за защитата при пороци и за конклюдентните действия по признаването. Заслужават доаргументиране тезите, че спрямо признанието се прилагат правилата за сделките, както и че признанието не може да бъде извършено от лице, което е непълнолетно и ограничено запретиено, по аргумент от чл. 130, ал. 4, предл. второ СК. Това противоречи с „несделковия“ характер на признанието. Последното, струва ми се, не е равностойно на отказа на длъжника да се ползва от изтеклата до момента давност. Ако приемем обратното, се замъглява разликата между сделката (отказът) и постъпката (признаването).

Подробно изследване е направено и на другите основания по чл. 116 ЗЗД. Не са оставени без внимание ОППД, предвидени в други закони и гранични хипотези – на заповедното производство, особените залози, несъстоятелността и др. Обстойно и убедително се дават отговори на множество трудни и противоречиви въпроси. Обосновава се, че прекъсване на ПД понякога се постига и с предявяването на

установителен иск. Изследва се подробно въпросът за възраженията, с които давността се прекъсва, както и предприемането на действия по принудително изпълнение. Докт. Симова обосновава, че молбата за образуване на изпълнително производство прекъсва давността само ако в нея се посочва изпълнителен способ – т.е. прави се искане за предприемане на действие по принудително изпълнение. Давността се счита прекъсната, без значение дали действително такова действие е предприето, респективно дали са извършени действия по същество при възлагане по чл. 18 ЗЧСИ. Обстойно е аргументирано приравняването на подаването на заявление за заповед за изпълнение към действие по чл. 116, б. б) ЗЗД.

В глава **четвърта** се изследват (не че до момента е спирал анализът на) различни практически проблеми на СППД. Обстойно и убедително се дават отговори на други трудни и противоречиви въпроси – СППД спрямо потестативните права, спрямо задълженията за периодично и продължително изпълнение, за изчерпателността на основанията за СППД и прочие.

3.3. По използваната методология

В изследването си докт. Симова борави с множество научни методи. Наред с класическите методи на научното изследване (на анализа, на синтеза и др), широко е използван историческият и сравнителноправният метод. При последния се сравняват както текстовете на обективното право (на законите-модели на основните национални системи на гражданското право), на *soft law* и идеите от доктрината на континенталното право, така и различните решения, формулирани от съдебната практика на различни държави.

Широко използван е методът на критичния анализ. Застъпен е и езиковият метод на тълкуване на правните разпоредби, както и правоприлагането по аналогия, по аргумент от противното и от по-силното основание.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приносите, посочени от дисертанта, съответстват на установеното от мен при прочита на дисертацията. Приносите са резултат от способността на докт. Симова за самостоятелни научни изследвания. В допълнение, дисертацията съдържа умело аргументирани предложения *de lege ferenda*.

Основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд са:

- дисертацията е първият монографичен труд по темата;
- историческите и сравнителноправните аспекти на института са задълбочено анализирани;
- чуждестранната доктрина, законодателство и практика уместно се съпоставят/сочат редом с българските на съответното систематично място;
- извършва се групиране и задълбочен анализ на фактическите състави на основанията за СППД, както в ЗЗД, така и в другите закони;
- съпоставя се СППД с нови явления, например – с абсолютната давност по ЗЗД;
- критикува се аргументирано становището в задължителната съдебна практика (ТРОСГТК № 2/2013 на ВКС), според което самото подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение не прекъсва давността;
- при основанията за спиране на давността се обосновава допустимостта на разширително тълкуване, като същевременно се запазва подходът на лимитативното изброяване към основанията за прекъсване;
- предложен е за пръв път в доктрината подробен анализ на възраженията, с предявяване на които давността се прекъсва и спира.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Отделни оценки за тях няма да давам, предвид на това, че публикациите са в текста на дисертацията - оценки за него може да се открият на съответното систематично място от това становище.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява адекватно съдържанието на дисертационния труд, като предоставя и другата обичайно изисквана информация относно процедурата по защитата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Те в никакъв случай не омаловажават постигнатите от докт. Симова високи академични резултати.

Бих си позволил три общи препоръки. *Едната* е за начина на цитиране да се следват традиционните модели на цитиране, за които има и установен БДС (например срещат се непълни цитирания на отделни съчинения (бел. 32) или пък цитирания, при които се изпада в излишество – дават се повече данни от минималните индивидуализиращи за ползваните съдебни актове (като име на съдия докладчик), което излишно утежнява текста). *Втората* е за яснотата на изложението. Доста изречения са

сложни и прекалено дълги, което ги прави, съчетано с трудността на анализираната тематика, още по-трудно разбираеми.

Третата е за краткостта на изложението. Разбираемо, проблематиката е много обширна, освен това авторката се е стремил да я разгледа обстойно и с вещина. Но на места изложението само би спечелило, ако се съкрати или систематизира по друг начин. Така например:

- заглавието на § 3 на с. 27 не съответства на съдържанието;
- не е сполучливо избрано мястото на анализа на давността в публичното право в гл. I (съвсем различна е философията на давността в НК, ЗАНН, ДОПК, АПК от тази по ЗЗД), както и на абсолютната давност по ЗЗД;
- § 11 от глава IV, посветен предимно на придобивната давност може да се съкрати;
- да се помисли по друго име на глава IV, защото не само там са съсредоточени практическите измерения на изследването.

8. Заключение

Представеният за публична защита дисертационен труд на тема *„Спиране и прекъсване на погасителната давност в частното право“* напълно отговаря на изискванията, уредени в чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ и чл. 27 ППЗРАСРБ.

Давам своята положителна оценка по смисъла на чл. 10, ал. 1, изр. 2 ЗРАСРБ на защитавания труд, поради което убедено гласувам в подкрепа на предложението ЗА даване на ОНС „доктор” на автора на дисертацията Неделина Димитрова Симова-Митова по докторската програма „Гражданско и семейно право”; професионално направление 3.6. „Право”.

Пловдив, 22.02.2023 г.

С уважение:

(доц. д-р Ангел Шопов)